

A variabilitás jelensége szó belseji /tr/és /rt/ mássalhangzó-kapcsolatok megvalósulásai- ban - fejlődési adatok a 3-6 éves korosztályra

Tar Éva
ELTE BGGYK
sbstareva@gmail.com

A beszédprodukciónak variabilitása a fonológiai elsajátítás tipikus jelensége, fennmaradásának időtartama és megvalósulása természete a fonológiai zavar felismeréséhez nyújthat segítséget. A mássalhangzó-kapcsolatok variabilitásáról ez idáig kevés tanulmány jelent meg. Jelen vizsgálat e tekintetben kíván új információval szolgálni, szó belseji tr és rt kapcsolatok megvalósulásában a gyermekek közti és gyermekben belüli (szavak közti) variabilitás mintázatát tárja fel. A szó belseji kételemű mássalhangzó-kapcsolat indokoltságát adja, hogy bár a szegmentumok lineáris rendjét tekintve mássalhangzó-kapcsolatoknak számítanak, a szó prozódiai struktúrájában egyszerű szótagösszetevők pozíciójához köthetők, melyben a mássalhangzó-kapcsolat elemei egymást követő szótag alkotórészei (a kapcsolat C1 eleme zárlat, a C2 a rá következő szótagkezdet). Az előadásban 163 tipikus fejlődésű, magyar egynyelvű, 3–6 éves korú gyermek beszédprodukciónak adatai kerülnek bemutatásra. Az adatgyűjtés képmegnevezéssel történt, a rt és tr kapcsolat kiváltására egy-egy célszó irányult; további 13 item tartalmazta az r hangot CV és VC kapcsolatban (szó eleji és szóvégi helyzetben) és 10 item egyéb különböző típusú (részhang-zárlat, nazális-zárlat, likvida-zárlat, likvida-nazális) szó belseji kételemű mássalhangzó-kapcsolatot. A digitálisan rögzített és durva átírással lejegyzett beszédben a tr, rt kapcsolatot és az r hangot magánhangzó-környezetben tartalmazó célszavak megvalósulásainak elemzése a pontosság és az egyszerűsítési stratégiák típusa alapján, az egyéb szó belseji mássalhangzó-kapcsolatokat tartalmazóké pontosság alapján történt. A tr és rt esetében a törléssel megvalósuló adatokon akusztikai elemzést végeztem, melynek során a CV és VC kapcsolat elemeinek temporális tulajdonságait (teljes időtartam, zárlatok belső idői szerkezete) vizsgáltam. Az adatok feldolgozása folyamatban van, az előadásban a variabilitás (pontosság és egyszerűsítési stratégiák típusa tekintetében vett) mintázatát hat hónapos életkori intervallumokban mutatom be.